

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۴/۱۰/۱۴

پوهاند نصرالله ستانکزی

برگ های از تاریخ حقوق افغانستان (قسمت چهل و چهارم)

فرمان محمد نادر شاه ؛ در مورد تشکیل کابینه
و صدراعظم افغانستان

با وجود آن که در تاریخ معاصر افغانستان برای نخستین بار، در عصر زمامداری امیر شیرعلی خان ؛ سید نور محمد شاه خان فوشنجی در راس کابینه قرار گرفت ، و بعداً در عصر شاه امان الله خان ؛ سردار عبدالقدوس خان اعتماد الدوله به عنوان صدراعظم شناخته می شد.

اما بعد از آن که محمد نادر شاه (۲۳ میزان) ، به قدرت رسید ؛ در زمره نخستین اقدامات اش ؛ ضمن صدور فرمانی به تاریخ ۲۲ عقرب سال ۱۳۰۸ خورشیدی ، برادرش سردار محمد هاشم خان را به عنوان صدراعظم انتخاب و مؤظف به تشکیل کابینه با متن ذیل نمود :

« جناب عالیقدر جلالتماب سردار اعلی محمد هاشم خان! از آنجاییکه به لطف و مهربانی خداوند جل و علا شانه هو افغانستان از انقلاب خانمانسوزی نجات یافت و ملت غیور افغانستان مرا به پادشاهی خود انتخاب نمود از این رو می خواهم افغانستان بعد از امروز یک مملکت مترقی و به اساس دین مقدس اسلام همیشه متین و مستحکم باشد و اداره امور جهان بانی این مملکت از پیشتر بهتر اجرا شود مسؤلیت اداری نزد ملک و ملت نسبت باشخاص معین باشد و ملت مسؤلیت اشخاص را واضح بشناسد و بتوانیم اصلاحات امور را به آسانی و بدون اختلال عمومی حاصل کنیم ، لازم دیدم که موافق به اصول دین مقدس اسلام و مطابق به عقل و تجربه که در دیگر ممالک متمدنه امروز اسباب سهولت را فراهم کرده صدراعظم انتخاب و تعیین کنم و صدراعظم کابینه خویش را تشکیل کرده بحضورم معرفی کند.

شما را که شخص با دیانت و در ملت خود بحسن اخلاق و فعالیت مشهور و معروف می بینم به صدراعظمی این وطن انتخاب نمودم، لهذا به خدای قادر توانا توکل کرده کابینه خود را تشکیل و بحضورم معرفی کنید.»

نا گفته نه باید ماند که بعداً در اصول اساسی دولت علیه افغانستان (قانون اساسی آن دوران) سال ۱۳۱۰ خورشیدی یک بخش مستقلی تحت عنوان وظایف و حقوق وزراء تسجیل یافته بود ؛ که امور اجراییه کشور که به

د پانو شمیره: له 1 تر 2

وزراء و در راس آن ها به صدراعظم منوط نموده بود ، چنان که اصل ۷۳ قانون اساسی مذکور چنین مشعر بود: « امور اجراییه مملکت ، به ذریعه وزرای دولت که به انتخاب صدراعظم و منظوری حضور ملوکانه تعیین می شوند ادا می شود.» .

از متن و صراحت اصل فوق به وضاحت به ملاحظه می رسد که مقام صدارت و وزارت ها انتصابی بود و نیازی به اخذ رای از پارلمان را نه داشت ، این در حالی بود که در آن عصر مطابق قانون اساسی ، افغانستان دارای پارلمان دو اتاقه (شورای و مجلس اعیان) بود.

مطابق به اصل ۷۴ اصول اساسی دولت علیه افغانستان ؛ صدراعظم در راس قوه اجراییه قرار داشت ، آن اصل چنین صراحت داشت : « ریاست هیئت وزراء مفوض است به صدراعظم در غیاب صدراعظم وزیر وزارت اول وظیفه ریاست را ایفا میدارم.»

شایان تذکر است که منظور از وزیر اول ؛ وزیر حربیه (دفاع) بود ، زیرا مطابق به تشکیلات حکومتی وزارت دفاع در اول لست وزارت خانه ؛ قرار داده شده بود.